Familierechtbanken

Wat?
De familierechtbanken werden opgericht door de wet van 30 juli 2013 die in werking trad op 1 september 2014. We vieren dit jaar dus de 10de verjaardag van de familierechtbank.

Waar?
De familierechtbank is een onderdeel van de rechtbank van eerste aanleg. Er zijn 13 familierechtbanken, 5 in Vlaanderen, 6 in Wallonië en 2 in Brussel (Franstalig en Nederlandstalig).

Waarom?
De wetgever heeft in 2014 alle bevoegdheden in familierechtelijke procedures bij een enkele rechtbank gecentraliseerd. Voorheen zaten deze procedures verspreid over de vrederechter, de burgerlijke rechtbank, de jeugdrechtbank en de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg. Deze versnippering leidde voor de burger tot onnodige kosten, vertragingen en tegenstrijdige beslissingen.

Hoeveel familierechters zijn er in België?
Er werken in de familie-en jeugdrechtbanken 82 rechters. Op het niveau van het hof van beroep zijn er familiekamers. Daar zijn 37 gespecialiseerde raadsheren actief.

Ongeveer 80 % van de in familiezaken gespecialiseerde magistraten is vrouw.

Wie zijn de familierechters?
De Koning wijst de familierechters aan op voordracht van de algemene vergadering van de rechtbank van eerste aanleg. De voorzitter van de rechtbank stelt de lijst met kandidaten op en motiveert de keuze van de kandidaten.

In de rechtbank van eerste aanleg is de alleenrechtsprekende rechter de regel.

Hogere beroepen tegen beslissingen van de familierechtbank worden in principe behandeld door een kamer met een raadsheer bij het hof van beroep. De eerste voorzitter van het hof van beroep kan een zaak toebedelen aan een familiekamer met drie raadsheren. Dit zal bijvoorbeeld het geval zijn als het hof zich moet uitspreken over een delicate of controversiële zaak of in een zaak waar veel mediabelangstelling voor is.

Gespecialiseerde opleiding
In de familierechtbank zijn er zowel familiekamers als kamers voor minnelijke schikking.

Alle rechters die zetelen in de familierechtbank volgen binnen het jaar na hun eerste aanwijzing als familierechter een grondige opleiding inzake seksueel en intrafamiliaal geweld. De opleidingen worden georganiseerd door het Instituut voor gerechtelijke opleiding en zijn verplicht.

In de kamer voor minnelijke schikking zetelt een alleenrechtsprekende rechter. Deze familierechter heeft de door hetzelfde instituut georganiseerde gespecialiseerde opleiding in verzoening en doorverwijzing naar bemiddeling gevolgd.

Welke dossiers behandelt de familierechtbank?

De familierechter buigt zich over verschillende soorten dossiers: afstamming, de burgerlijke stand, adoptie, huwelijk, echtscheiding en samenwoning, de uitoefening van het ouderlijk gezag en onderhoudsverplichtingen.

Vaak beslist de familierechtbank over dringende maatregelen. Sommige maatregelen worden door de wet automatisch als dringend gezien. Het zijn onder meer de afzonderlijke verblijfplaatsen, het ouderlijk gezag, de pleegzorg, de verblijfsregeling en het recht op persoonlijk contact met een minderjarig kind, de onderhoudsverplichtingen, het grensoverschrijdend hoederecht en bezoekrecht.

In uiterst dringende gevallen beslist de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg over de maatregelen.

Hoeveel vonnissen worden er elk jaar uitgesproken?

In 2023 werden door de familierechtbanken 45.518 vonnissen uitgesproken. De familiekamers van de hoven van beroep spraken 2.914 arresten uit.

Heeft ook een bevoegdheid in hoger beroep

De familierechtbank is bevoegd voor het hoger beroep tegen bepaalde beslissingen die in eerste aanleg werden genomen door de vrederechters. Een voorbeeld is de voogdij over minderjarigen.

Blijvende saisine?

De blijvende saisine van de familierechtbank betekent dat ouders de procedure makkelijk opnieuw kunnen heropstarten bij de minste gewijzigde omstandigheid en zij niet opnieuw moeten dagvaarden.